

Projekt TA ČR v programu Prostřední pro život.

Nástroje pro posouzení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru vody určené k lidské spotřebě.

Mgr. Lucie Jašíková, Ph.D.

Nástroje pro posouzení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru vody určené k lidské spotřebě

- Projekt **TA ČR** v programu Prostřední pro život (2022 – 2024).
- Cílem projektu je vytvoření **metodického postupu** pro posouzení a řízení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru vody určené k lidské spotřebě. Bude popisovat postup identifikace a posouzení rizik, včetně návrhu efektivního využití celostátně dostupných dat.
- Výstupy budou koncipovány tak, aby byly celostátně využitelné a napomohly implementaci požadavků podle **čl. 8 směrnice EU 2020/2184** v ČR.

Směrnice EU 2020/2184 – článek 8

Posouzení a řízení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru vody určené k lidské spotřebě

1. Charakterizace částí povodí souvisejících s místy odběru – **identifikace povodí odběru, georeferenční údaje o všech místech odběru, ochranná pásma vodních zdrojů, popis využití území, odtoku a procesů doplňování vodních zásob.**
2. Identifikace nebezpečí a nebezpečných událostí v částech povodí souvisejících s místy odběru a posouzení rizik, jež mohou představovat pro jakost vody určené k lidské spotřebě – **důležitá detailní znalost okolí a vlivů u daného odběru vody**
3. Náležité **monitorování relevantních ukazatelů**, látek nebo znečišťujících látek v surové vodě a/nebo v povodí odběru.

Směrnice EU 2020/2184 – článek 8

Posouzení a řízení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru vody určené k lidské spotřebě

1. charakterizace částí povodí souvisejících s místy odběru – **identifikace povodí odběru, georeferenční údaje o všech místech odběru, ochranná pásma vodních zdrojů, popis využití území, odtoku a procesů doplňování vodních zásob,**
2. identifikace nebezpečí a nebezpečných událostí v částech povodí souvisejících s místy odběru a posouzení rizik, jež mohou představovat pro jakost vody určené k lidské spotřebě – **důležitá detailní znalost okolí a vlivů u daného odběru vody,**
3. náležité **monitorování relevantních ukazatelů,** látek nebo znečišťujících látek v surové vodě a/nebo v povodí odběru.

Výjimky z působnosti směrnice – při denních dodávkách méně než **10 m³** vody nebo při zásobování méně než **50 osob.**

Směrnice EU 2020/2184 – článek 8

Posouzení a řízení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru vody určené k lidské spotřebě

1. charakterizace částí povodí souvisejících s místy odběru – **identifikace povodí odběru, georeferenční údaje o všech místech odběru, ochranná pásma vodních zdrojů, popis využití území, odtoku a procesů doplňování vodních zásob,**
2. identifikace nebezpečí a nebezpečných událostí v částech povodí souvisejících s místy odběru a posouzení rizik, jež mohou představovat pro jakost vody určené k lidské spotřebě – **důležitá detailní znalost okolí a vlivů u daného odběru vody,**
3. náležité **monitorování relevantních ukazatelů,** látek nebo znečišťujících látek v surové vodě a/nebo v povodí odběru.

Výjimky z působnosti směrnice – při denních dodávkách méně než **10 m³** vody nebo při zásobování méně než **50 osob.**

Dodavatelé vody, kteří denně dodávají **10 až 100 m³** vody (nebo **50 až 500 osob**), nemusí provádět posouzení rizik systému zásobování vodou za předpokladu, že se provádí pravidelné monitorování v souladu s touto směrnicí.

Směrnice EU 2020/2184 – článek 8

Posouzení a řízení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru vody určené k lidské spotřebě

1. charakterizace částí povodí souvisejících s místy odběru – **identifikace povodí odběru, georeferenční údaje o všech místech odběru, ochranná pásma vodních zdrojů, popis využití území, odtoku a procesů doplňování vodních zásob,**
2. identifikace nebezpečí a nebezpečných událostí v částech povodí souvisejících s místy odběru a posouzení rizik, jež mohou představovat pro jakost vody určené k lidské spotřebě – **důležitá detailní znalost okolí a vlivů u daného odběru vody,**
3. náležité **monitorování relevantních ukazatelů**, látek nebo znečišťujících látek v surové vodě a/nebo v povodí odběru.

Výjimky z působnosti směrnice – při denních dodávkách méně než **10 m³** vody nebo při zásobování méně než **50 osob**.

Dodavatelé vody, kteří denně dodávají **10 až 100 m³** vody (nebo 50 až 500 osob), nemusí provádět posouzení rizik systému zásobování vodou za předpokladu, že se provádí pravidelné monitorování v souladu s touto směrnicí.

Posouzení a řízení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru vody určené k lidské spotřebě se provede poprvé do **12. července 2027**. Toto posouzení a řízení rizik se pravidelně přezkoumává nejméně jednou za šest let.

Harmonogram projektu

- **2022 - analýza požadavků čl. 8 směrnice** a současných možností a nástrojů k jejich implementaci v ČR
  - **inventarizace souvisejících dostupných dat**, posouzena jejich využitelnost a navržena případná nutná doplnění
- **2023** - vyhodnocení potencionální **rizikovosti** na základě druhů odběrů, přírodního charakteru povodí, užívání území a zdrojů znečištění (**pilotní lokality**)
  - návaznost na **vhodné územní jednotky (povodí odběru)**
  - návrh **metodiky** posouzení a řízení rizik v povodí odběrů pitné vody a ověření na vybraných odběrech vod
- **2024 - finální podoba metodiky**
  - ostatní výstupy projektu

Připomínkování zákonů a vyhlášek související s transpozicí článku 8 směrnice EU 2184/2020

1) Vyhláška č. 24/2011 Sb. o plánech povodí

- vymezení pojmu – části povodí souvisejících s místy odběru vody k lidské spotřebě (nejenom vodní útvar).
- v příloze 3 – správně popsané jednotlivé body posouzení a řízení rizik.

2) Vyhláška č. 428/2001 Sb. o vodovodech a kanalizacích

- připomínky k úplnému rozboru odebírané surové vody.

3) Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví

- navrhnutí nového paragrafu, aby dodavatelé vody museli předávat informace zpracovatelům posouzení a řízení rizik části povodí.

„(9) Osoby uvedené v § 3 odst. 2 jsou povinny na vyžádání předat relevantní část **posouzení a řízení rizik v systému zásobování vodou zpracovatelům posouzení a řízení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru vody** určené k lidské spotřebě. Tyto předávané informace musí zahrnovat údaje o místě odběru a další relevantní výsledky z posouzení a řízení rizik systému zásobování vodou.“

Klíčové databáze

- 1) Databáze Surová voda**
- 2) Vodní bilance**
- 3) Vybrané údaje majetkové a provozní evidence (VÚME, VÚPE)**

Databáze Surová voda

- Dodavatelé vody podle **zákona č. 274/2001 Sb.** provádí odběry vzorků surové vody a jejich rozbory.
- Celkové výsledky v elektronické podobě zasílají do 31. 3. za předchozí kalendářní rok krajskému úřadu a příslušnému správci povodí.
- Dodavatelé podle **vyhlášky č. 428/2011 Sb.** v rozsahu **přílohy 9** předávají výsledky rozborů prostřednictvím elektronické aplikace do **databáze Surová voda** spravované Českým hydrometeorologickým ústavem (<https://surovavoda.chmi.cz>).
- Systém generuje jednoznačná **identifikační čísla míst odběrů (ID)**, kdy základem je šestimístný identifikátor odběru surové vody přidělený příslušným správcem povodí (**ICOC**) rozšířený o dvě místa (platí v případě, že je odběr evidován ve vodní bilanci).

Databáze Surová voda

- Mělo by se jednat o zásadní databázi pro zpracování posouzení a řízení rizik části povodí?
- Vyplňují databázi všichni dodavatelé vody? Je databáze úplná a správná?
- ČHMÚ provádí pouze formální kontroly a poté kontrolu, jestli dodavatelé provádí správný počet odběrů vzorků za rok podle odebraného množství.

Vodní bilance

- Evidence údajů pro potřeby vodní bilance o realizovaných odběrech a vypouštění evidované s. p. Povodí na základě **vodního zákona 254/2001 Sb. a vyhlášky č. 431/2001 Sb.**
- Jsou zde evidované pouze odběry nad **6 000 m³** za rok nebo nad **500 m³** v kalendářním měsíci.
- Neslouží primárně k identifikaci odběrů pro pitné účely – odběry se dají třídit podle atributu **CZNACE** (odvětvová klasifikace ekonomických činností) kód **36** nebo podle vyplněného atributu **OD_VODOVOD** (Využití vody - veřejné vodovody).
- Změna limitů ve **vodním zákoně 254/2001 Sb.** v paragrafu 10 (**1 000 m³** vody v kalendářním roce nebo **100 m³** vody v kalendářním měsíci).

Vybrané údaje majetkové evidence (VÚME)

- Základ pro přesné určení evidovaného majetku (stavba pro úpravu vody).
- Identifikační číslo majetkové evidence tzv. IČME.
- Informace o technických a ekonomických údajích o majetku a kdo je vlastníkem majetku.
- Není uveden údaj o odebraném množství vody.
- Není možné zcela propojit s identifikátorem ICOC.

Vybrané údaje provozní evidence (VÚPE)

- Základ pro přesné určení provozního majetku (stavba pro úpravu vody).
- Identifikační číslo provozní evidence tzv. IČPE.
- Informace o technických, ekonomických, kvantitativních (objemových) a kvalitativních (údaje o jakosti) provozovaných vodovodů pro veřejnou potřebu.
- Zde je uvedeno odebírané množství.

VÚME a VÚPE

- Jednoznačně určují každý jednotlivý objekt vodovodů (staveb pro úpravu vody a jímání) pro veřejnou potřebu na území České republiky, jeho konkrétního vlastníka a provozovatele.
- Problém lokalizace odběrných míst.
- Dodavatelé vody tyto údaje vyplňují. Nejobsáhlejší počet záznamů.

Databáze/ počty záznamů za rok 2021	Surová voda	Bilance užívání	Bilance CZNACE 36	VUME (využívané)	VUPE
Celkový počet	3053	3000	2574	3684	3711
POD	2914	2997	2432	3531	3540
POV tok	139	3	142	70	131 + 4 (infiltrace)
POV nádrž				54	
POD + POV tok	-	-	-	20	36
POD + POV nádrž	-	-	-	9	
ICOC	ANO	ANO	ANO	Asi u 2500	-
Propojeno s Bilancí	2297	-	-	2067	-
Množství odebírané vody	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Lokalizace	ANO	ANO	ANO	Chybí u 2173	NE

Databáze/ počty záznamů za rok 2021	Surová voda	Bilance užívání	Bilance CZNACE 36	VUME (využívané)	VUPE
Celkový počet	3053	3000	2574	3684	3711
POD	2914	2997	2432	3531	3540
POV tok	139	3	142	70	131 + 4 (infiltrace)
POV nádrž				54	
POD + POV tok	-	-	-	20	36
POD + POV nádrž	-	-	-	9	
ICOC	ANO	ANO	ANO	Asi u 2500	-
Propojeno s Bilancí	2297	-	-	2067	-
Množství odebírané vody	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Lokalizace	ANO	ANO	ANO	Chybí u 2173	NE

Databáze/ počty záznamů za rok 2021	Surová voda	Bilance užívání	Bilance CZNACE 36	VUME (využívané)	VUPE
Celkový počet	3053	3000	2574	3684	3711
POD	2914	2997	2432	3531	3540
POV tok	139	3	142	70	131 + 4 (infiltrace)
POV nádrž				54	
POD + POV tok	-	-	-	20	36
POD + POV nádrž	-	-	-	9	
ICOC	ANO	ANO	ANO	Asi u 2500	-
Propojeno s Bilancí	2297	-	-	2067	-
Množství odebírané vody	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Lokalizace	ANO	ANO	ANO	Chybí u 2173	NE

Databáze/ počty záznamů za rok 2021	Surová voda	Bilance užívání	Bilance CZNACE 36	VUME (využívané)	VUPE
Celkový počet	3053	3000	2574	3684	3711
POD	2914	2997	2432	3531	3540
POV tok	139	3	142	70	131 + 4 (infiltrace)
POV nádrž				54	
POD + POV tok	-	-	-	20	36
POD + POV nádrž	-	-	-	9	
ICOC	ANO	ANO	ANO	Asi u 2500	-
Propojeno s Bilancí	2297	-	-	2067	-
Množství odebírané vody	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Lokalizace	ANO	ANO	ANO	Chybí u 2173	NE

Databáze/ počty záznamů za rok 2021	Surová voda	Bilance užívání	Bilance CZNACE 36	VUME (využívané)	VUPE
Celkový počet	3053	3000	2574	3684	3711
POD	2914	2997	2432	3531	3540
POV tok	139	3	142	70	131 + 4 (infiltrace)
POV nádrž				54	
POD + POV tok	-	-	-	20	
POD + POV nádrž	-	-	-	9	36
ICOC	ANO	ANO	ANO	Asi u 2500	-
Propojeno s Bilancí	2297	-	-	2067	-
Množství odebírané vody	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Lokalizace	ANO	ANO	ANO	Chybí u 2173	NE

Databáze/ počty záznamů za rok 2021	Surová voda	Bilance užívání	Bilance CZNACE 36	VUME (využívané)	VUPE
Celkový počet	3053	3000	2574	3684	3711
POD	2914	2997	2432	3531	3540
POV tok	139	3	142	70	131 + 4 (infiltrace)
POV nádrž				54	
POD + POV tok	-	-	-	20	36
POD + POV nádrž	-	-	-	9	
ICOC	ANO	ANO	ANO	Asi u 2500	-
Propojeno s Bilancí	2297	-	-	2067	-
Množství odebírané vody	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Lokalizace	ANO	ANO	ANO	Chybí u 2173	NE

Databáze/ počty záznamů za rok 2021	Surová voda	Bilance užívání	Bilance CZNACE 36	VUME (využívané)	VUPE
Celkový počet	3053	3000	2574	3684	3711
POD	2914	2997	2432	3531	3540
POV tok	139	3	142	70	131 + 4 (infiltrace)
POV nádrž				54	
POD + POV tok	-	-	-	20	36
POD + POV nádrž	-	-	-	9	
ICOC	ANO	ANO	ANO	Asi u 2500	-
Propojeno s Bilancí	2297	-	-	2067	-
Množství odebírané vody	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Lokalizace	ANO	ANO	ANO	Chybí u 2173	NE

Databáze/ počty záznamů za rok 2021	Surová voda	Bilance užívání	Bilance CZNACE 36	VUME (využívané)	VUPE
Celkový počet	3053	3000	2574	3684	3711
POD	2914	2997	2432	3531	3540
POV tok	139	3	142	70	131 + 4 (infiltrace)
POV nádrž				54	
POD + POV tok	-	-	-	20	36
POD + POV nádrž	-	-	-	9	
ICOC	ANO	ANO	ANO	Asi u 2500	-
Propojeno s Bilancí	2297	-	-	2067	-
Množství odebírané vody	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Lokalizace	ANO	ANO	ANO	Chybí u 2173	NE

Databáze/ počty záznamů za rok 2021	Surová voda	Bilance užívání	Bilance CZNACE 36	VUME (využívané)	VUPE
Celkový počet	3053	3000	2574	3684	3711
POD	2914	2997	2432	3531	3540
POV tok	139	3	142	70	131 + 4 (infiltrace)
POV nádrž				54	
POD + POV tok	-	-	-	20	36
POD + POV nádrž	-	-	-	9	
ICOC	ANO	ANO	ANO	Asi u 2500	-
Propojeno s Bilancí	2297	-	-	2067	-
Množství odebírané vody	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Lokalizace	ANO	ANO	ANO	Chybí u 2173	NE

Metodika – návrh struktury

1) jmenování osoby či ustavení pracovního týmu odpovědného za zpracování posouzení a řízení rizik

2) základní charakteristiky odběru (typ odběru, georeferenční údaje o odběru, OPVZ, velikost odběru, popis využití území, odtoků a procesů doplňování vodních zásob)

3) identifikace a mapování povodí odběru (OPVZ, část VÚ, celý VÚ, více VÚ), kde se bude analýza provádět

4) identifikace nebezpečí - vyhledání všech relevantních existujících nebo hrozících nebezpečí, popis stávajících kontrolních opatření a jejich propojení s určenými nebezpečími.

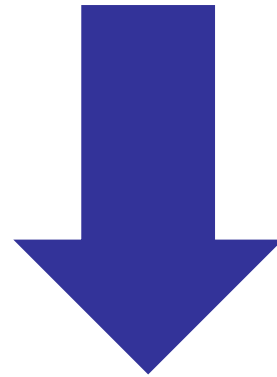
5) charakterizace rizika - odhad pravděpodobnosti vzniku nebezpečí, určení nepřijatelných rizik a s nimi souvisejících kritických bodů

6) monitorování relevantních ukazatelů

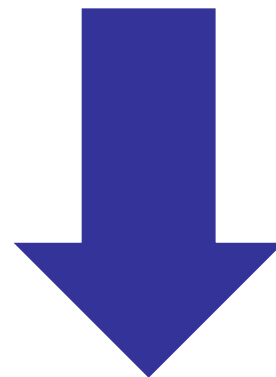
7) **nápravná a kontrolní opatření** - určení odpovídajících nápravných nebo kontrolních opatření u nepřijatelných rizik nebo dalších rizik, které jsou významné, a naplánování jejich provedení či zavedení do praxe.

8) **přezkoumání účinnosti** - periodické přezkoumání účinnosti posouzení rizik na základě nových zkušeností, výsledků o jakosti vody a havárií.

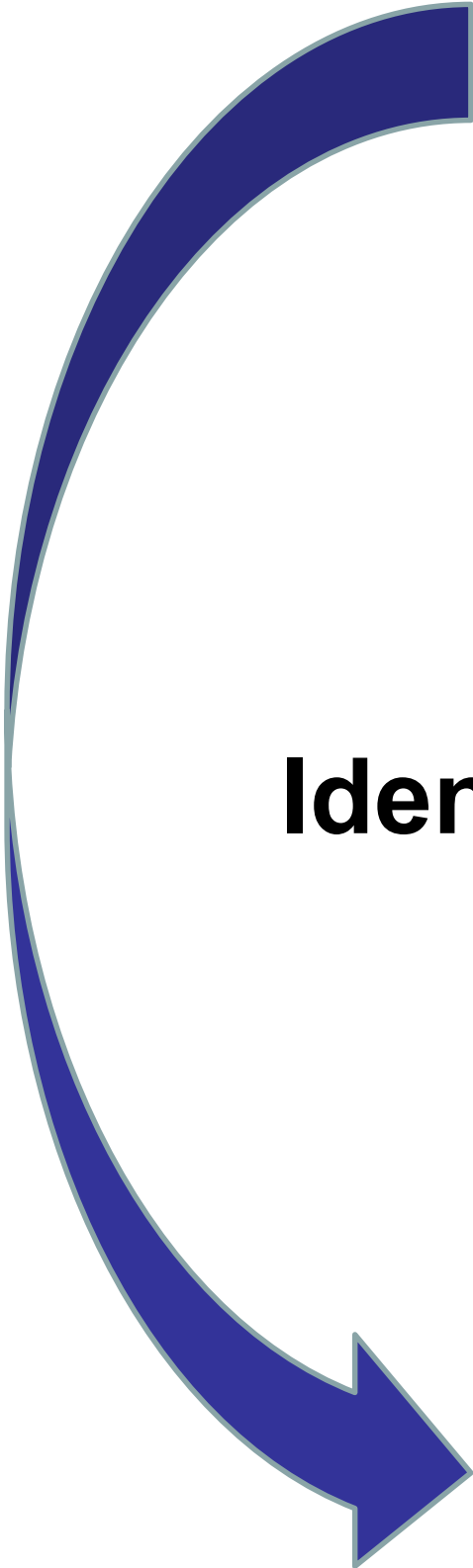
Kategorizace odběrů

Identifikace a mapování povodí odběrů

Potenciální rizikovost

Kategorizace odběrů

1) Na základě významnosti odběru

- množství odebírané vody/počet zásobovaných obyvatel.
- větší zdroje: strategický význam, více informací a vstupních dat, podrobnější riziková analýza zásobování vodou.

2) Na základě přírodních charakteristik

- hydrogeologické struktury - charakteristické svým časově-prostorovým režimem, který je odvislý od morfologie terénu, propustnosti horninového souboru a sklonu hladiny podzemní vody
- obecně od faktorů ovlivňující rychlost proudění podzemní vody (rychlost přenosu kontaminantů).

Kategorizace odběrů

1) Na základě významnosti odběru

- množství odebírané vody/počet zásobovaných obyvatel.
- větší zdroje: strategický význam, více informací a vstupních dat, podrobnější riziková analýza zásobování vodou.

2) Na základě přírodních charakteristik

- hydrogeologické struktury - charakteristické svým časově-prostorovým režimem, který je odvislý od morfologie terénu, propustnosti horninového souboru a sklonu hladiny podzemní vody
- obecně od faktorů ovlivňující rychlost proudění podzemní vody (rychlost přenosu kontaminantů).

Korelace s velikostí, významem a zranitelností

Kategorizace odběrů

- 1) Odběry povrchové vody z nádrže**
- 2) Odběry povrchové vody z toku**
- 3) Odběry podzemní vody**
- 4) Odběry podzemní vody + z nádrže**
- 5) Odběry podzemní vody + z toku**

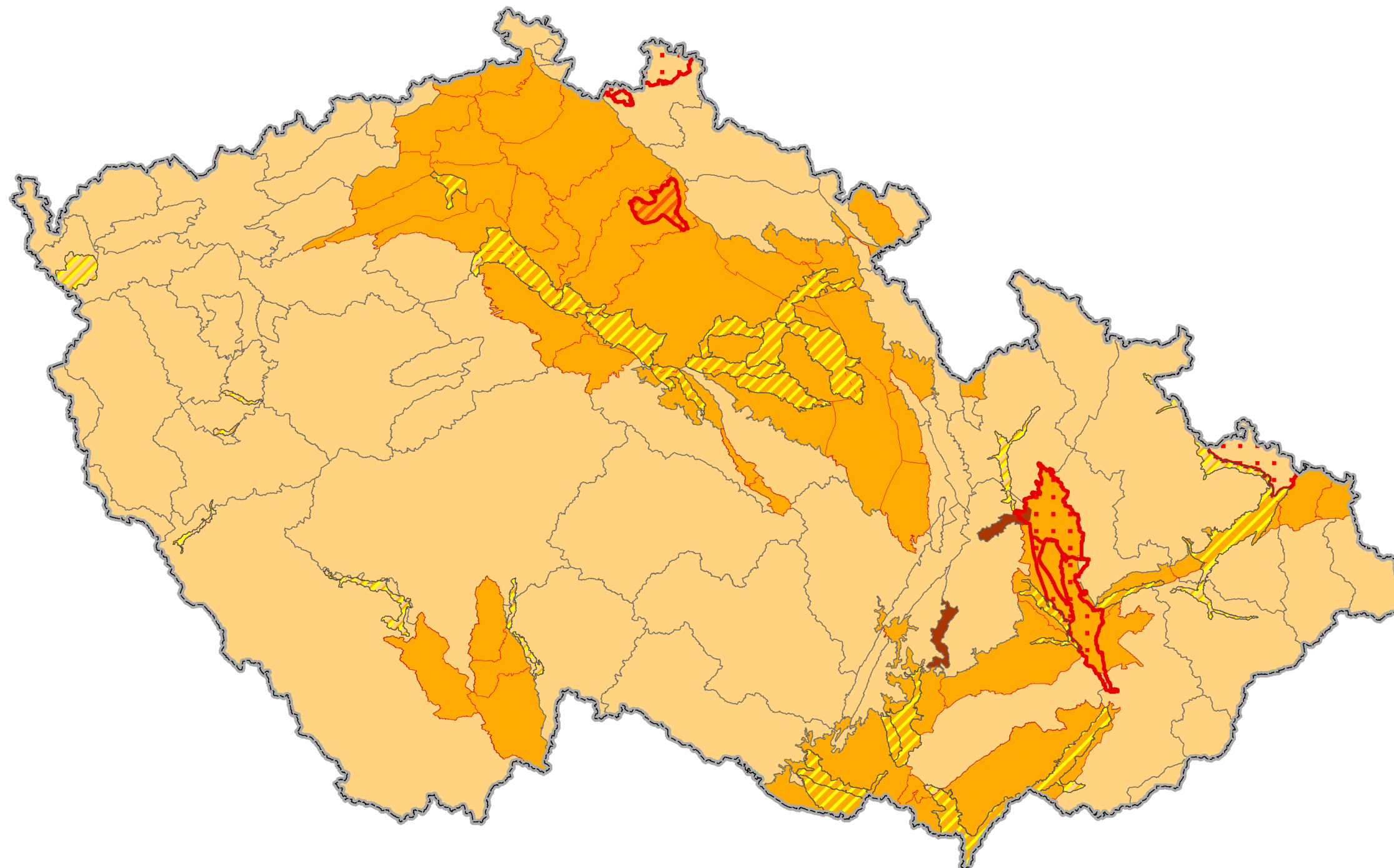
Kategorizace odběrů

- 1) Odběry povrchové vody z nádrže
- 2) Odběry povrchové vody z toku
- 3) Odběry podzemní vody
- 4) Odběry podzemní vody + z nádrže
- 5) Odběry podzemní vody + z toku

Odběry podzemní vody

Podle významnosti (objem odebrané vody v m ³ /den)/Podle přírodních charakteristik	A (Odběry z přípovrchové zóny)	B (Odběry z fluviálního kvartéru)	C (Odběry z hlubších struktur)	D (Odběry z krasu)
Do 100	1A	1B	1C	1D
101 – 1 000	2A	2B	2C	2D
1001 – 10 000	3A	3B	3C	3D
10 001 – 30 000	4A	4B	4C	4D
Nad 30 000	5A	5B	5C	5D

Odběry podzemní vody

HGRSvrchniVrstvy_kat

Kategorie

 A/C

 B

 C

HGRZakladniVrstvy_kat

Kategorie

 A

 A/C

 D

A (Odběry z přípovrchové zóny)

B (Odběry z fluválního kvartéru)

C (Odběry z hlubších struktur)

D (Odběry z krasu)

Plán na rok 2023

- **pilotní lokality** - vyhodnocení potencionální **rizikovosti** na základě druhů odběrů, přírodního charakteru povodí, užívání území a zdrojů znečištění
- návaznost na **vhodné územní jednotky (povodí odběru)**
- návrh **metodiky** posouzení a řízení rizik v povodí odběrů pitné vody a ověření na vybraných odběrech vod

Děkuji za pozornost.

Mgr. Lucie Jašíková, Ph.D.

Panelová diskuze

1) Spolupráce při výběru a řešení rizik. analýz pilotních odběrů.

2) Kdy provádět rizikovou analýzu (povodí, zásobování)?

- nad 10 m³ za den nebo nad 100 m³ za den.

3) Definice odběrů pro pitné účely a jejich identifikace.

- Definice neexistuje.
- Bilance (NACE, užívání vody), Surová voda

4) Malé odběry

- pod 6000 m³/rok nebo 500 m³/měsíc.

5) Povodí odběru

- Ochranné pásmo vodního zdroje (OPVZ)?
- Stanovování OPVZ - odběr nad 10 000 m³ za rok.